

Zagyva folyó – vízhiány elleni védekezés a KÖTIVIZIG területén 2022-ben

Békési István, Gaál Viktor

Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

BEVEZETŐ

2022-ben az éves globális átlaghőmérséklet 1,2 Celsius-fokkal haladta meg az ipari forradalom előtti szintet, ezzel egyébként ez volt az 5. legmelegebb esztendő.

A hőség mellett ráadásul évtizedek óta nem látott aszály is sújtotta a Közép-Tisza vidékét.

Fentiekből következik, hogy 2022 évben negatív vízállás rekordokat döntöttek a hazai folyók, a kisebb vízfolyások közül több ki is száradt a súlyos csapadékhiány miatt.

A Zagyva folyó völgyében kialakult kritikus vízhiányos állapotot és az Igazgatóságunk által arra adott kárenyhítő intézkedéseket, valamint annak eredményeit mutatja be a tanulmány.

Az igazgatóságunk területére január 1-től március végéig 25,2 mm csapadék hullott, amely a sokéves január-március havi átlagcsapadék (92,2 mm) csupán a 27 %-a volt. 2022. július végéig 126,6 mm csapadék esett a sokéves január – július havi átlagnak (310,7 mm) a 41 %-a, eddig 184,1 mm csapadék hiányunk van. A Tiszán a nyári hónapokban június – augusztus közötti időszakban igen alacsony vízállások fordultak elő. Kisköre-alsónál és Szolnoknál június végétől, gyakorlatilag 2,5 hónapon keresztül LKV körüli, esetenként az alatti vízállásokat figyelhettünk meg.

2022. szeptember 20-ig a Zagyva jásztelki szelvényében csak kisebb, pár cm-es vízszintingadozásokat, míg júliusban és augusztusban többször is LKV (85 cm, 2012.09.10) alatti vízállásokat regisztráltunk. A legkisebb vízállást július 22-én észleltük 77 cm-ert.

A szűkös, szabad vízkészletek szétszórása mellett nagy jelentősége volt az engedéllyel nem rendelkezők felderítésének és az illegális vízkivételek megszüntetésének is. Az őrszemélyzet és a területi műszaki kollégák folyamatos helyszíni jelenléte egy idő után biztosította, hogy ne történjen illegális vízkivétel. A vízügyi hatóság több engedély nélküli vízhasználóval szemben indított eljárást.

A fenti intézkedéseknek köszönhetően a Zagyva folyóból aki igényelt, mindenki hozzájutott az öntözővízhez, illetve tudta pótolni a tavának/holtágának vízhiányát. A területi kollégák sem és a természetvédelmi szervek sem jeleztek élővilág károsodást a folyón.

1. ELŐZMÉNYEK

1.1. 10.02 Zagyvai Vízhiánykezelő Körzet

A 10.02 Zagyvai Vízhiánykezelő Körzet két belvízvédelmi szakasz területén helyezkedik el, a 10.03 belvízvédelmi szakaszon, illetve a 10.02 belvízvédelmi szakasz, Zagyva jobb- és balparti belvíz öblözetein. A vízhiánykezelő körzet Szolnoktól Észak, Északnyugatra terül el. A körzet Déli részét Nyugatról a Homokhátsági vízhiány kezelő körzet, Keletről a Jászsági vízhiány kezelő körzet

határolja. A körzet Északi részét határoló terület Északi irányában az ÉMVIZIG, Nyugati irányban a KDVVIZIG kezelésében lévő területei határolják.

A **Zagyva folyó** a vízhiánykezelő körzet fő vízfolyása. Teljes hossza 179,4 km. Vízyűjtőterülete a tiszai torkolatánál 5676,6 km². A Zagyva teljes egészében hazai vízfolyás, azon belül is a KDVVIZIG, az ÉMVIZIG és a KÖTIVIZIG működési területére esik. Jelentős a felszín közeli víztároló kőzet is, ezért nem sok vizet szállít a Tiszába. Az árhullám levonulása gyors, mert a hegyvidéki szakaszon nagy a vízfolyások esése, viszont közepes és kisvizek mennyisége jelentéktelen. Vízjárása heves. Az igen kis vízgyűjtő területű patakok – főleg a forrásokban szegény vidékeken – gyakran kiszáradnak. Az árvizes időt leszámítva a vízfolyások vízszállítására csekély. A Zagyva folyó a 0+000 - 83,900 fkm szelvények között áll Igazgatóságunk kezelésében. A Zagyva felső átjárhatósági problémák miatt erősen módosított. A nagy esések miatt heves vízjárású, melyhez természetesen szélsőséges vízhozamok tartoznak.

A Zagyva folyó természetes vízjárását jelentősen módosítják a vízkivételek illetve bevezetések. Számos – különböző nagyságú – jóléti hasznosítású tó vízigényét is a folyó elégíti ki. A vízhasználók közül pedig kiemelkednek a mezőgazdasági vízigények. A fennálló vízigények kielégítése főleg a kisvizes időszakban okoz jelentős ökológiai problémát. A folyó természetes állapotának megőrzéséhez, az élőlények fennmaradásához is szükség van megfelelő mennyiségű és minőségű vízkészletre.

A vízfolyás állapotát, a vízminőségét, a feliszapolódást kedvezőtlenül befolyásolják a vízfolyásokba bevezetett nem kellően tisztított, vagy tisztítatlan ipari, mezőgazdasági és kommunális szennyvizek, valamint azok a pontszerű szennyező források, mint az illegális hulladéklerakókból származó csurgalékvíz, a termálvíz bevezetések stb.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Szolnoki Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya JN-07/61/3917-4/2018. számú határozatával megállapította a Zagyva folyó ökológiai vízhozamait.

A kritikus vízhozam tartományok a Zagyva Jásztelki szelvényében a folyóra vonatkozóan:

- o November-December-Január hónapokban: 0,8-1,0 m³/s
- o Február-Március hónapokban: 0,65-0,8 m³/s
- o Április-Május hónapokban: 0,8-1,0 m³/s
- o Június-Július hónapokban: 0,6-0,8 m³/s
- o Augusztus-Szeptember-Október hónapokban: 0,4-0,6 m³/s

Ezek azok az értéktartományok, melyek alatt az élőhely tartós kisvíz esetén a vegetációs időszakban károsodhat, a bekerülő szennyezőanyagok már nem tudnak kellő mértékben hígulni az élőhelyet és az élőlényeket veszélyezteti.

A mederben hagyandó vízhozam: 0,4 m³/s, ezt elérve a teljes vízkivételi korlátozás bevezetése szükséges.

A 10.02-es Zagyvai Vízihiány Kezelő Körzetben a Zagyva folyó mellett a másik –részben Igazgatóságunk kezelésébe tartozó – jelentősebb vízfolyás az egyesült **Tápió**. Az Egyesült-Tápió Tápiógyörgyétől a Zagyvai betorkollásig (0+000-6+683) tartozik a KÖTIVIZIG működési területéhez. A Tápió folyó vízhozama erősen változó. Igazgatóságunk vízhozam adatokat a Tápió folyón rendszeresen nem mér.

A **Tarna-folyó** – bár nem Igazgatóságunk kezelésébe tartozik, (kezelője az ÉVIZIG) – szintén meghatározó vízfolyás a 10.02-es Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben. A Tarna folyó a Zagyva bp. 57+380 szelvényben csatlakozik a Zagyva folyóba. Teljes hossza 105 kilométer, vízhozama a torkolatnál változó (a kisvízi hozama 0,06 m³/s, a legnagyobb vízhozama 130 m³/s).

A vízhiánykezelő körzetben **nincs** közvetlenül **öntözőrendszer** kiépítve, Az öntözőrendszer hiánya miatt nincs nyilvántartva konkrét kettős működésűként besorolt csatorna. A mezőgazdasági vízkivételek a Zagyva folyó vízkészletéből kerülnek zömmel kielégítésre. A Zagyva folyóból a vízszolgáltatás jellege: **főmű nélküli**.

1.2. Mezőgazdasági vízigények a 10.02 Zagyvai vízhiány kezelő körzetben (2022)

A 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő körzetben alapvetően a Zagyva folyó vízkészletére alapozott mezőgazdasági vízfelhasználás történik.

2022. évben a Zagyva folyóból történő vízkivételre (mezőgazdasági-, ökológiai-, jóléti célból) 36 vízhasználó rendelkezett hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel.

Az engedélyek a vízfelhasználás szempontjából alapvetően két típusba voltak sorolhatóak:

1. szántóföldi növénytermesztéssel kapcsolatos vízkivételek

A Zagyva folyóból 1146,39 ha földterület öntözésére van kiadva vízjogi üzemeltetési engedély. Az engedélyekben lekötött éves vízmennyiség összesen 757 467 m³. Az egyidejűleg lekötött vízszugár 864,3 l/s.

2022. évben ehhez jöttek még a rendkívüli öntözési engedéllyel mezőgazdasági területet öntözők (16,44 ha öntözött terület; vízigény: 15248 m³; 56,5 l/s igényelt vízszugár).

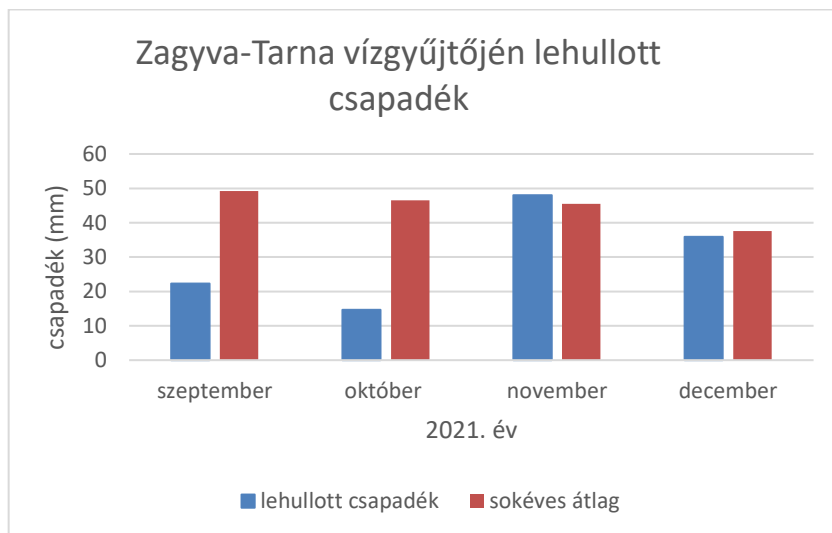
2. tógazdálkodással kapcsolatos vízkivételek

A Zagyva folyó vízkészletére alapozva összesen mintegy 18,97 ha-nyi felszíni víztest (*holtág, jóléti tó, horgásztó...*) vízellátása történt hatályos vízjogi üzemeltetési engedélyek alapján 2022-ben. Az engedélyekben lekötött éves vízmennyiség összesen 40 350 m³. Az egyidejűleg lekötött vízszugár 664,3 l/s.

1.3. Hidrometeorológiai helyzet (2021-2022)

A Zagyva folyó vízgyűjtő területére már 2021. utolsó harmadában is rendkívül kevés csapadék hullott. Szeptember-december hónapokban a sokéves átlag alapján 178,8 mm körüli csapadékmennyiségnek kellett volna leesnie. Ezzel szemben mindössze 120,9 mm érkezett. Ez %-osan kifejezve, csupán a várt csapadék 67%-a volt.

A 2021. év utolsó harmadának csapadékeloszlását szemlélteti az **1. ábra**. Az ábrán jól látszik, hogy mindössze 2021. november hónapjában haladta meg a lehullott csapadék (2,5 mm-el) a sokéves átlagot.

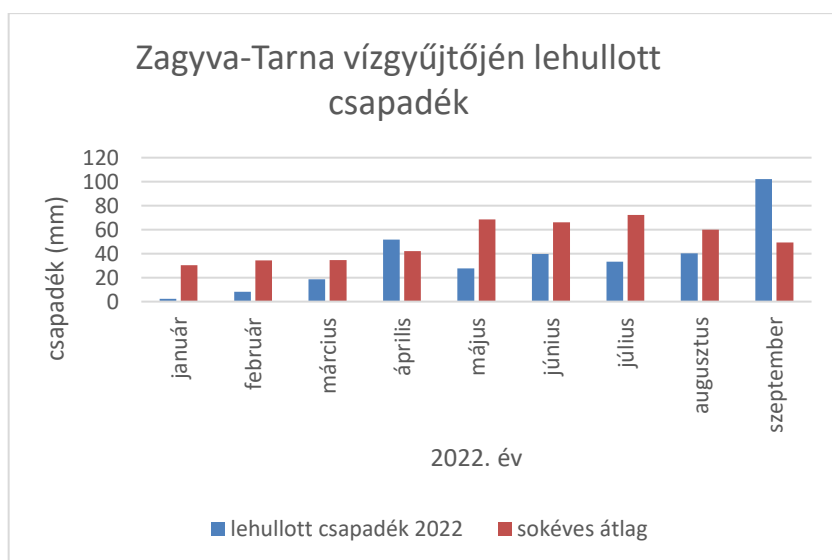

1. ábra
csapadékok eloszlása a Zagyva folyó vízgyűjtő területén (2021.)

A csapadékok tekintetében a kedvezőtlen trend sajnos 2022. első negyedében is folytatódott. Az egyébként is alacsony vízhozamok növelésére jelentéktelen mennyiségű eső hullott a vízgyűjtőn. Mivel a tavaszi olvadásból sem alakulhatott ki jelentős árhullám, ezért a Zagyva völgye egy rendkívül száraz időszakkal kezdte az évet. Ekkor még a mezőgazdasági vízigények nem jelentkeztek, de az ekkor már hónapok óta tartó száraz periódus előre vetítette a problémákat. Áprilisban majdnem 10 mm-el több csapadékot kapott a vízgyűjtő, mint a sokéves átlag, azonban ez sem tudta mérsékelni a hosszú, száraz periódus által okozott vízhiányt. Májustól sajnos ismét a korábban megszokott csapadékmentes időszak jellemezte a Zagyva vízgyűjtőjét.

/Az országba több időjárási front is hozott a nyári hónapokba csapadékot, de sajnos a Zagyva folyó vízgyűjtőjét ezek rendre elkerülték, vagy csak minimális eső hullott belőlük a vízgyűjtő területre. /

A 2022. év csapadékeloszlását szemlélteti a **2. ábra**. Jól látható, hogy a sokéves átlagot csak április hónapban, illetve szeptemberben (szeptemberben viszont jelentősen!) haladták meg a lehulló csapadékok. A szeptemberben lehulló 102,2 mm csapadék ellenére is 133,3 mm volt a hiány a sokéves átlaghoz képest 2022-ben. Ha ehhez még hozzávesszük a 2021. év végi 57,9 mm-es hiányzó csapadékmennyiséget is, akkor egy igazán száraz időszak képe jelenik meg.

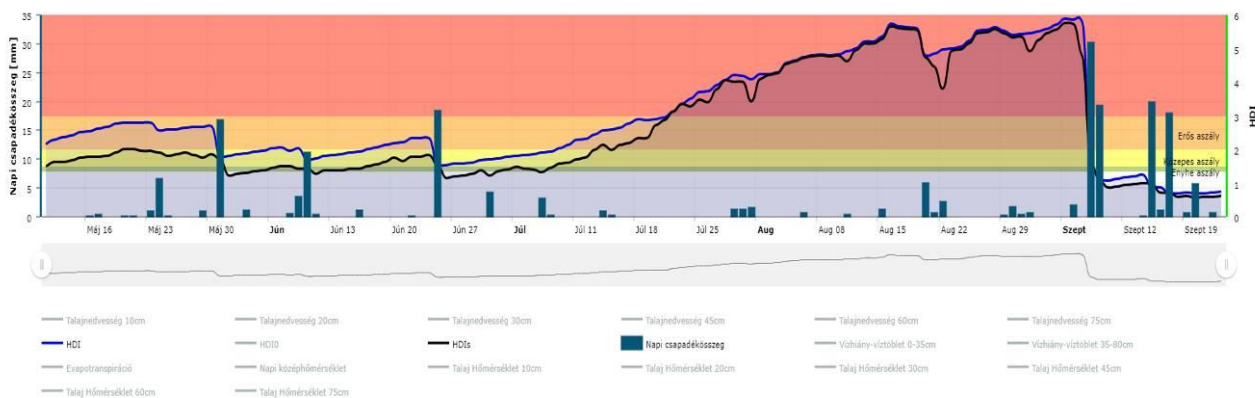
2. ábra
csapadékok eloszlása a Zagyva folyó vízgyűjtő területén (2022. 01-09.)

Az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet III B fejezete rendelkezik a vízhiány elleni védekezésről. A védelmi készültségek elrendelését általánosságban a HDIs szerinti aszályfokozathoz köti (*de szerencsére nem csak HDIs értékek alapján lehet készültséget elrendelni*).

A jogszabály 4. melléklete rögzíti az „aszály- és védekezési fokozatokat”:

A	B			C		
1.	ASZÁLYFOKOZAT	KÜSZÖBÉRTÉKEK*			VÉDEKEZÉSI KÉSZÜLTÉSÉG	
2.	0 - nincs aszály	ha		HDIs**	< 1,33	-
3.	1 - enyhe aszály	ha	1,33 <	HDIs	< 1,50	I. fok
4.	2 - közepes aszály	ha	1,50 <	HDIs	< 2,00	II. fok
5.	3 - erős aszály	ha	2,00 <	HDIs	< 3,00	III. fok
6.	4 - rendkívüli aszály	ha	3,00 <	HDIs		Rendkívüli

A HDIs értékek Jászberényre vonatkozó adatait mutatja be a **3. ábra**.

3. ábra
HDIs értékek alakulása 2022. 05. 11- 2022. 09. 23 között

Az év első felében a 10.02-es Zagyvai Vízihiány Kezelő Körzet fő vízbázisát adó Zagyva folyóban minimális vízhozamok jelentkeztek.

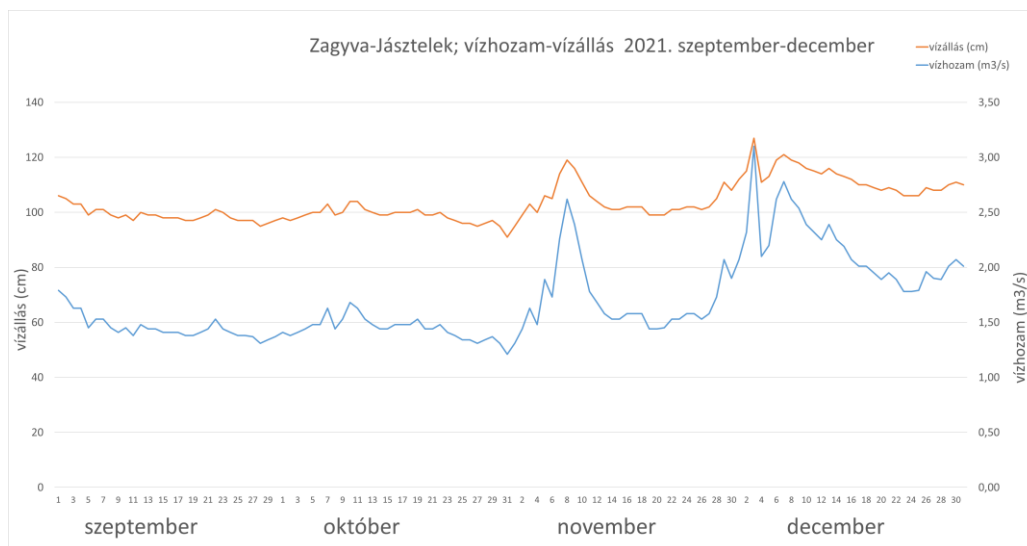
1.4. Jellemző vízállások, vízhozamok

2021-2022-ben rendkívül kevés csapadék hullott a Zagyva folyó vízgyűjtő területén. Emiatt a Zagyva folyó vízállása és vízhozama is alacsony szintre süllyedt. Mivel 2021 őszén és telén nem jelentkeztek mezőgazdasági vízigények, ezért „csupán” ökológiai szempontból volt aggályos az alacsony vízállása a folyónak.

2022. év első felében folytatódott a csapadékhányos időszak a Zagyva folyó vízgyűjtőjén. Mindössze április hónapban haladta meg a lehullott csapadék mennyisége a sokéves átlagot.

A folyó vízhozamai –a jásztelki automata bejelző adatai által kalibrált értékek alapján – azonban jóval az ökológiai minimum vízhozam (0,4 m³/s) felett voltak, így a mezőgazdasági vízigények kielégítése egyelőre zavartalannak ígérkezett. A gazdálkodók a hatályos vízjogi üzemeltetési engedélyükben foglaltak alapján vettek ki vizet a Zagyvából.

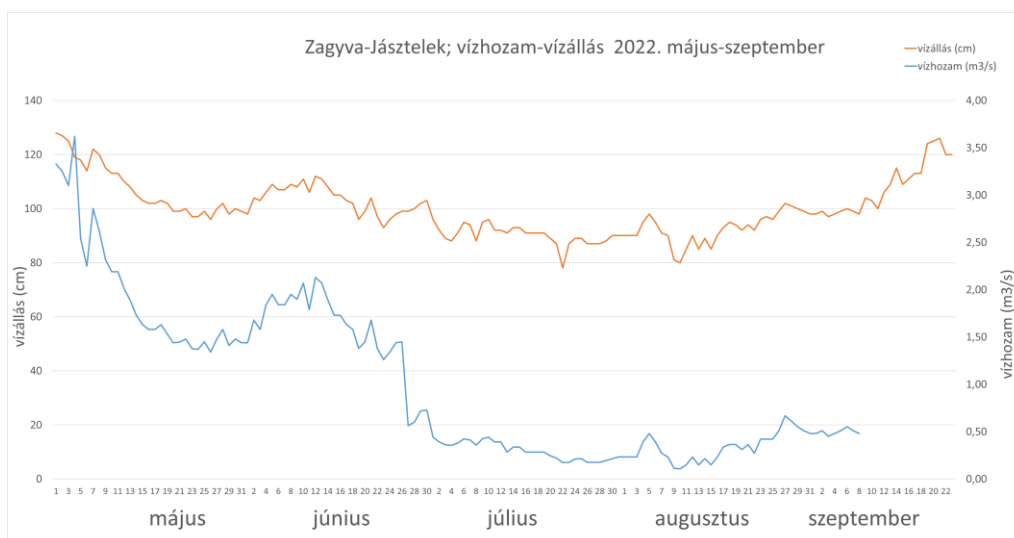
A Zagyva folyó 2021. év utolsó harmadának vízállásait és vízhozamait szemlélteti a **4. ábra**. A „kritikus vízhozam tartomány” fölött volt még a folyó vízhozama.

4. ábra
vízállások és vízhozamok a Zagyva folyó jásztelki szelvényében
(2021. szeptember-december)

A Zagyva folyóból történő „rendkívüli öntözési vízigény” 2022. június 20-án jelentkezett először. Mivel a rendelkezésünkre álló adatok alapján (jásztelki vízhozam értékek), a folyóban szabad vízkészlet rendelkezésre állt, a rendkívüli öntözési kérelmet támogattuk.

A kiadott hozzájárulásunkkal kapcsolatban területi kollégáink azonban jelezték, hogy a Zagyva folyóban - szemrevételezés alapján - a jásztelki állomás vízhozam adatai által jelzett vízmennyiségek valószínűleg nem állnak rendelkezésre.

5. ábra
vízállások és vízhozamok a Zagyva folyó jásztelki szelvényében
(2022. május-szeptember)

Az ellentmondás feloldása érdekében Igazgatóságunk vízrajzi mérőcsoportja vízhozam méréseket végzett a Zagyva folyón 2022. június. 24-én, majd június 27-én is. A mérések eredményei azt mutatták, hogy a Zagyva folyó jásztelki szelvényében az aktuális vízhozam 24-én 96 cm-es vízállás mellett 0,508 m³/s, 27-én mindössze 0,493 m³/s volt (a 24-i vízhozam a jásztelki bejelzőn 1,34 m³/s volt, korábban a jásztelki 99 cm-es vízálláshoz pedig 1,45 m³/s vízhozamot kalibrált Igazgatóságunk). Ezek az értékek már a természetvédelmi határozat által megállapított „kritikus” vízhozam alatt voltak. A Zagyva folyó 2022. május –szeptember közötti vízállás és vízhozam adatait mutatja be az **5. ábra**.

2022. szeptember elején a jásztelki szelvényben már megnyugtató vízhozam értékeket kalibráltak a bejelző műszer által adott adatokból. A területi kollégák szeptember 14-én jelezték, hogy a vízállás adat rendben van, azonban a vízhozam értéke (1,6 m³/s) „gyanús”. A vízrajzi mérőcsoport szeptember 15-én a jásztelki szelvényben (is) vízhozammérést végzett. A mért érték mindössze 0,441 m³/s volt! A vízrajzi szakágazat visszamenően revidálta a korábbi időszak jásztelekre meghatározott vízhozam értékeit. Az 5. számú ábrán ezért nem kerültek megjelenítésre a szeptember 9. utáni értékek. A vízrajzi mérőcsoport szeptember 20-án is vízhozam mérést végzett a jásztelki szelvényben: 0,789 m³/s. Ez az érték már meghaladta a szeptember hónapra megállapított kritikus vízhozam tartományt (0,4-0,6 m³/s)

A Tápió folyó vízjárásával kapcsolatban egy pár gondolat (a folyó alsó 6,68 km-es szakasza van Igazgatóságunk kezelésében):

2022. július 11-én tápiógyörgyei vízmérce a folyó alacsony vízállása miatt már nem mért. A folytatódó meleg, csapadékmentes időszak miatt július 19-én területbejárás során észlelték a kollégák, hogy a meder helyenként kiszáradt.

2022. augusztus 16-án a Tápió folyó felső szakaszának a kezelőjével (Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság) közös bejárást tartottunk. A Tápió medrében Súlysápnál már nem volt víz. A Tápió mellett található tápiószecsői halas/horgászó is kiszáradt. A Tápió alsóbb szakaszán még található volt 1-2 pangó vizes szakasz. Ezek is sekélyek, áramlás nem volt bennük és erősen be voltak növe. Az Alsó-Tápión és a Hajtán sem volt már víz a mederben.

2022. szeptember 26-tól ismét elérte a folyó vízszintje a tápiógyörgyei vízmérce alsó határát.

2. VÍZHIÁNYOS IDŐSZAK VÉDEKEZÉSI FELADATAI

Az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet III/B része szabályozza a vízhiány elleni védekezést. A jogszabály főleg a HDIs szerinti aszályfokozat mértékéhez köti az egyes készültségi szintek elrendelését, azonban lehetőség van az aszályindex figyelmen kívül hagyásával is készültségi fokozatot elrendelni.

Fokozat elrendelések:

2022. május 11. 8:00 órától I. fokú vízhiány-kárelhárítási készültség került elrendelésre a 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben (HDIs: 1,47).

2022. május 13. 8:00 órától II. fokú vízhiány-kárelhárítási készültség került elrendelésre a 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben (HDIs.: 1,67)

2022. július 4. 12:00 órától III. fokú vízhiány-kárelhárítási készütség került elrendelésre a 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben (HDIs.: 1,48 !) A HDIs mutató csak 07. 14-től érte el a III. fokú készütség elrendelésének megfelelő mértéket.

2022. szeptember 23. 16:00 órától a vízhiány kárelhárítási készütség megszüntetése a 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben (HDIs.: 0,62)

Adott volt egy összetett feladat:

- 1.) Az engedéllyel rendelkező gazdálkodók vízigényeinek kielégítése a rendkívül száraz időjárás okozta károk enyhítése miatt. *(A probléma, hogy a gazdálkodók felett semmilyen kontrollt nem gyakorolt Igazgatóságunk. Nem rendelkezünk adatokkal sem, hogy mikor és milyen ütemben tervezik az öntözővizet kivenni a folyóból. Nem rendelkezünk mobiltelefonos és/vagy emailes kapcsolattartáshoz szükséges adatokkal sem a gazdálkodókhöz.)*
- 2.) A folyó ökológiai károsodásának elkerülése/mérséklése.
- 3.) A fenti „fából vaskarika” megvalósítása, hogy a hatályos jogszabályoknak is megfeleljünk.

A Zagyva folyóból történő mezőgazdasági vízbiztosítás

2022. június 27-én tájékoztattuk a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságot – mint területileg illetékes első fokú vízügyi hatóságot- a Zagyva folyón kialakult helyzetről. Jeleztük a hatóság felé, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal JN-07/61/3917-4/2018. iktatószámú határozatban a Zagyva folyó jásztelki szelvényében június-július hónapok tekintetében 0,6-0,8 m³/s kritikus vízhozam tartományok kerültek megállapításra.

Kértük a vízügyi hatóságot, hogy a Zagyva folyóból történő mezőgazdasági vízkivételekre vonatkoztatva a vízkivétel korlátozásokat elrendelni szíveskedjenek! A vízügyi hatóság szóbeli egyeztetés során hatáskör hiányára való hivatkozással a korlátozásokat nem rendelte el.

2022. június 27-én tájékoztattuk a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályát, mint első fokú természetvédelmi hatóságot a Zagyva folyó kritikus vízhozamáról. A természetvédelmi hatóság tájékoztatásunkat tudomásul vette. A természetvédelmi hatóság kritikus vízhozammal kapcsolatban fogantatosított intézkedéséről nincs tudomásunk.

2022. július 4-én a tájékoztattuk a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Védelmi Bizottságot és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságot, hogy Igazgatóságunk a Zagyva folyó jásztelki szelvényében 2022. 07. 03-án 0,36 m³/s vízhozamot mért. Igazgatóságunk területi vízkorlátozás elrendelését kezdeményezte az OMIT – nál. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Védelmi Bizottság és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a vízkorlátozás elrendelésével kapcsolatos kezdeményezésünket támogatta.

A Védelmi Törzs a vízkorlátozást nem rendelte el. Döntését 10/1997 (VII. 17.) KHVM rendelet 23 H § (5) bekezdésében foglaltakkal indokolta, mely szerint a Védelmi Törzs akkor rendelheti el a vízkorlátozást ha az több VIZIG működési területét érinti. A Zagyva folyó ugyan több Vízügyi Igazgatóság működési területén helyezkedik el, de a folyóból történő vízkorlátozási igénnyel csak a KÖTIVIZIG kereste meg a Védelmi Törzset.

A vízkorlátozás elrendelését se a vízügyi hatóság, se a természetvédelmi hatóság, se pedig a Védelmi Törzs nem hajtotta végre.

Igazgatóságunk 2022. július 4. 12:00 órától saját hatáskörben III fokú vízhiány-kárelhárítási készültséget rendelt el a 10.02 Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetben. Ekkor Jászteleknél 88 cm-es vízállás mellett 0,356 m³/s volt a folyó vízhozama.

2022. július 13-án Jászberényben, július 14-én pedig Szolnokon került sor közös egyeztetésre a Kormányhivatallal, a vízügyi hatósággal és a Zagyva mentén hatályos vízjogi üzemeltetéssel rendelkező gazdálkodókkal a folyóból történő vízkivételek lehetőségeivel kapcsolatban. Az érintettek közösen megfogalmazták, hogy a „túlélés záloga” az együttműködés.

A hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkező gazdálkodókat ezért Igazgatóságunk írásban megkereste és tájékoztatta a Zagyva folyót érintő kritikus hidrológiai helyzetről. Kértük a gazdálkodókat, hogy amennyiben szükségük van öntözővízre a folyóból, a tényleges vízkivételezést megelőzően min. 2 munkanappal a vízkivételi szándékot a KÖTIVIZIG felé írásban jelezzék!

A minimális ökológiai vízigény fölötti vízhozamok mezőgazdasági célú felhasználását a tényleges, aktuális vízigények ismeretében lehetett úgy megtervezni egy vízelosztási terv keretében, hogy lehetőleg a legtöbb gazdálkodó, szabályozott keretek között öntözővízhez juthasson. /A vízszétosztási rendet lásd.: 1. számú táblázat/

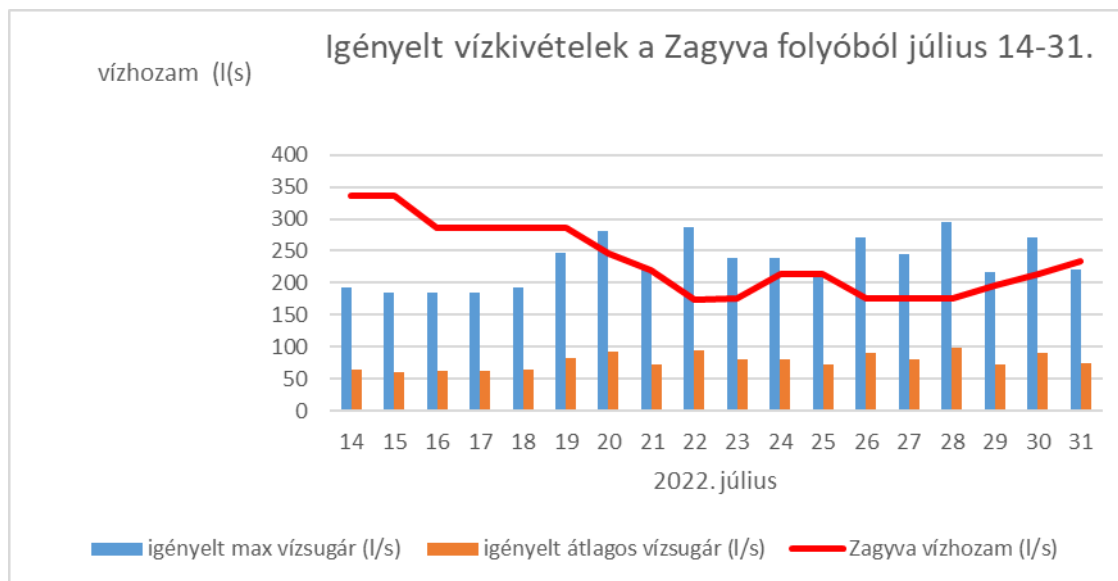
A kezdeti időszakban 8 órás vízkivételi ütemekben szabályoztuk a vízkivételt, amit –a csökkenő vízkészlet miatt- 2022. augusztus 10-től 6 órás ütemekre csökkentettünk (ebben az időszakban volt olyan időszak, mikor a vízhozam a jásztelki szelvényben 107 l/s – ra csökkent). Az intézkedés hatására a folyó vízhozama kissé stabilabb lett, és a gazdálkodók minimális vízigényeit még ki tudta szolgálni. A vízszétosztási rend 2 naponta megküldésre került az érintett gazdálkodóknak, akik ezen információk birtokában a munkarendjüket ki tudták alakítani, előre tudták tervezni.

A hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező gazdálkodók részére is lehetőséget adnak a jogszabályok „tartósan vízhiányos időszakban” öntözésre (2022. március 22-én a belügyminiszter kihirdette a tartósan vízhiányos időszakot). Ennek során egy egyszerűsített eljárás keretében van lehetőség a szabad vízkészlet terhére történő öntözővíz felhasználásra. (A jogszabály azonban csak szántók és gyepterületek öntözéséhez biztosítja ezt a lehetőséget, horgásztavak-, holtágak vízpótlására ez nem vehető igénybe.) 5 gazdálkodó kérelmezte, és kapta meg ezt a lehetőséget és növelte általa a termésbiztonságát.

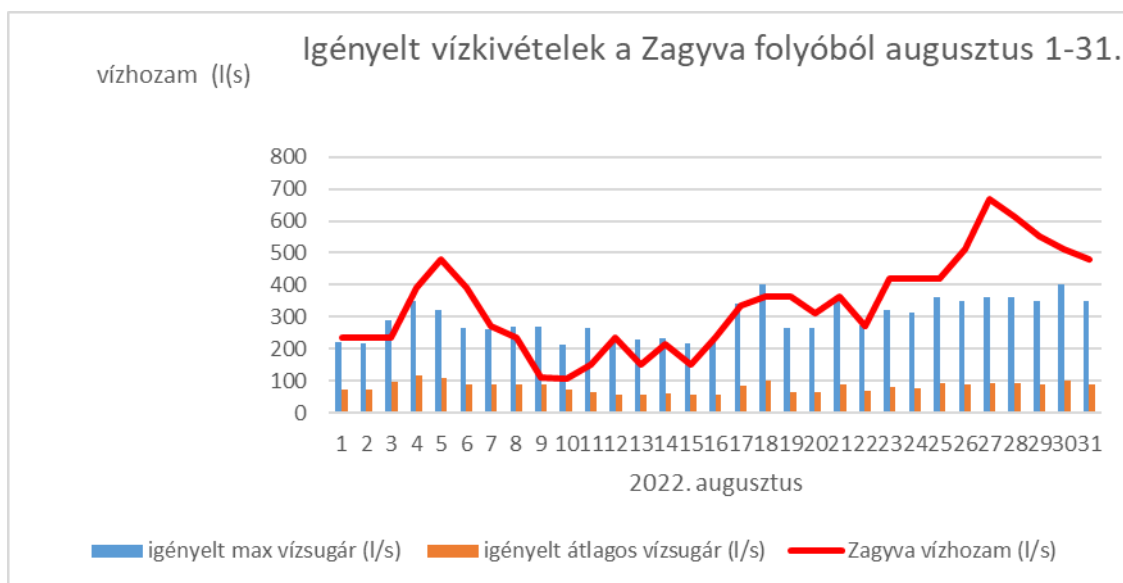
Azok a gazdálkodók, horgászegyesületek, akik felszíni víztesttel (jóléti tó, horgásztó, holtág) rendelkeztek, de hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem, azok részére a vízpótláshoz szükséges vízkivételt abban az esetben támogatta Igazgatóságunk, amennyiben a vízügyi hatóságnál a vízjogi üzemeltetési engedélyezési eljárást elindították. A rendkívüli vízhiányos helyzetre való tekintettel Igazgatóságunk nem várta meg az engedélyezési eljárás befejezését (ez jó esetben 60 nap!), hanem megelőlegezte a vízhasználóknak a bizalmat, hogy az engedélyt meg fogják kapni. Erre való tekintettel úgy kezeltük őket, mintha már a hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkeznének és a szabad vízkészletek terhére beillesztettük igényüket a vízszétosztási rendbe.

A szűkös, szabad vízkészletek szétosztása mellett nagy jelentősége volt az engedéllyel nem rendelkezők felderítésének és az illegális vízkivételek megszüntetésének is. Az őrszemélyzet és a területi műszaki kollégák folyamatos helyszíni jelenléte egy idő után biztosította, hogy ne történjen illegális vízkivétel. A vízügyi hatóság több engedély nélküli vízhasználóval szemben indított eljárást.

A fenti intézkedéseknek köszönhetően a Zagyva folyóból aki igényelt, mindenki hozzájutott az öntözővízhez, illetve tudta pótolni a tavának/holtágának vízhiányát. A területi kollégák sem és a természetvédelmi szervek sem jeleztek élővilág károsodást a folyón.

6. ábra
a vízszétosztási rendszer bevezetésének hatása (2022. július 14-31.)

7. ábra
a vízszétosztási rendszer bevezetésének hatása (2022. augusztus 1-31.)

A vízszétosztási terv működését jól szemlélteti az **6. és 7. ábra**. A piros vonal jelzi a Zagyva folyó jársztelki szelvényében mért aktuális napi vízhozamot. A kék oszlopok mutatják, hogy ha a gazdálkodók egyidőben emelnék ki a folyóból a napi vízigényüket, akkor az mekkora vízmennyiséget jelentene (ahol meghaladja a vörös vonalat, ott a napi összes vízigény nagyobb, mint a folyóban lévő vízkészlet!). A bordó oszlopok pedig a vízszétosztásnak köszönhetően az egyidejűen kivett max. vízmennyiségek. Az ábra jól szemlélteti, hogy a vízszétosztásnak köszönhetően az egyidejűség megszüntetése miatt a vízigények végül semmikor sem haladták meg a folyóban lévő vízkészlet mennyiségét.

3. VÍZHIÁNYOS IDŐSZAK VÉDEKEZÉSI TAPASZTALATAI

A fentebb már leírtakon túl, az alábbi tapasztalatok beépítése a következő vízhiány-elleni védekezések során nagyban segíteni fogja a sikeres feladat végrehajtást:

- A 10.02. Zagyvai Vízhiány Kezelő Körzetbe jelenleg nem lehet egyéb felszíni vízforrásból többlet vizet juttatni. A körzet vízháztartását a Zagyva, Tarna és Tápió folyók vízgyűjtő területein lehulló csapadék határozza meg. A szükséges vízkivételeket akkor kell megoldani, mikor a Zagyva folyóban erre elegendő vízmennyiség áll rendelkezésre. Ez általában önmagában is egy csapadékosabb periódusban áll fenn, amikor viszont nincs szükség a folyóból történő vízpótlásra. Azon kis százalékban amikor az a sajátos eset áll fenn, hogy a Zagyva folyóban rendelkezésre áll többlet vízmennyiség és a folyó melletti területeken pedig szükséges a vízpótlás, akkor a vízkivételt haladéktalanul meg kell kezdeni, mert a folyó jellegéből/vízjárásából adódóan a többlet víz gyorsan lefolyik a Tisza folyóba. A torkolati szakaszon – szerencsés esetben- tiszai magas vízállás esetén ez a lefolyás lassulhat.
- A napi munkavégzés feladatait és a védekezés koordinálását nem lehet a napi 8 órás munkaidőben elvégezni, a készenléti szolgálat elrendelésekor túlmunka engedélyezése szükséges.
- A Zagyvai VKK-ben az egyik legfontosabb adatot a jásztelki vízhozam értéke adja. Ennek figyelembe vételével készülnek pl. a vízszétosztási tervek. A védelmi készültség során a jásztelki vízhozam adatok többször nem a valóságot tükrözték. Ennek az adatnak a pontosságára jobban oda kell figyelni!
- A vízhasználókkal sikerült jó munkakapcsolatot kiépíteni a védelmi készültség alatt. Bár voltak apróbb „kommunikációs” problémák néhány esetben (főleg a korlátozások elrendelésének kezdetén), de végül mindenki megértette és elfogadta, hogy a meghozott intézkedések betartása nélkül nem lehet a vízhiányos időszakot sikeresen kezelni.
- Meg kell vizsgálni a vízkivételi engedélyek, vízszétosztási tervek kiküldésének további egyszerűsítésének lehetőségét.

kérlemző	vízkivétel helye	kért vízsugár (l/s)	8			9			10			11			12			13					
			Vízhozam /telek: 234 l/s			Vízhozam /telek: 112 l/s			Vízhozam /telek: 107 l/s			Vízhozam /telek: 150 l/s			Vízhozam /telek: 234 l/s			Vízhozam /telek: 150 l/s					
			óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra	óra				
1. Györi Ernő Gábor	91+482	60																					
2. Zagyvamenti 2001 Zrt	76+600-77+300	46																50					
3. Dósa Gábor	79+950	50	50	50		50	50		50	50		50	50		50	50		50					
4. Felsőszentgyörgyi Kft.*	78+800	50	50	50	50	50					50					50		50					
5. Vasas Sporthorogász Egyesület	66+975	27,7						27,7				27,7											
6. Kis István	53+403	2,7						2,7	2,7	2,7	2,7												
7. Jászberényi Kossuth Zrt.	53+304	50	50		50			50						50			50						
8. Türcsi István*	38+724	8														8		8					
9. Tugyi Imre	31+500	6																					
10. Kátai Péter*	31+900	8,6		8,6		8,6		8,6	8,6				8,6		8,6		8,6						
11. Jászfelsőszentgyörgyi Önkormányzat*		10										10											
12. Hűtőrendszer HE	64+480	13,33						13,33				13,33			13,33			13,33					
13. Hallgat István	64+100	16,6																					
14. Pusztamizsei HE*	51+100	40																					
15. Kozákné Szendrei Gina (Lityó-tó)	34+263	50																					
R dr. Biró Attila*	68+700	13,3																					
R Szarvák Noéi Bence**	34+450	16,6																					
R Velkei László Pálné	78+600	10	10			10																	
R Borsányi József	53+650	16,6																					
ÖSSZE- egyidejűleg igényelt- vízsugár		495,5	100	60	108,6	100	60	109	77,7	76,03	61,3	61,3	80,4	63,33	60	50	58,6	63,3	58	58,6	63,33	58	50

* dr. Biró Attila 2022. 09. 3-10. 3.
 **Szarvák Noéi Bence 08. 22-09. 22
 *Felsőszentgyörgyi HE-folyamatos vízigény
 * Jászfelsőszentgyörgyi Önk. 2022 október 13-ig kedd-csütörtök
 * Kátai Péter október 31-ig kérte a vízigényt biztosítani
 * Türcsi István folyamatos vízigény október 2-ig
 * Mízsei Hóit-Zagyva Havarria megelőzése céljából Natura 2000 védettségű
 *2022. 08. 13-án műszaki hiba miatt a Felsőszentgyörgyi Kft a vízszétosztási rend módosítását kezdeményezte. A változást az érintett gazdálkodókkal egyeztetve

1. táblázat – a vízszétosztási rend (2022. augusztus 8-13.)

Irodalom jegyzék: KÖTIVIZIG ÖSSZEFOGLALÓ ZÁRÓJELENTÉS 2022.05.09-09.23. között folytatott VÍZHIÁNY ELLENI VÉDEKEZÉSRŐL

4. VÍZHIÁNYOS IDŐSZAK VÉDEKEZÉSI KÉPEK

4.1. Zagyva folyó

Zagyva folyó (Zagyvarékas közúti híd)

Zagyva folyó (Alattyán)

Zagyva folyó (Szászberek)

4.2. Zagyvai holtágak

Malomzugi Holt-Zagyva

Mizei Holt-Zagyva

Szászberki Holt-Zagyva

4.3. Zagyvai vízkivételek

Zagyva 31+500 (Tugyi Imre)

Zagyva 53+650 (Borsányi József)

Zagyva 76+600 (Zagyvamenti 2001 Zrt.)

Zagyva 78+600 (Velkei László Pálné)

Zagyva 78+800 (Felsőszentgyörgyi Kft.)

4.4. Tápió folyó

Újszász, Zagyva – Tápió torkolat

Tápió folyó 5+700 (Jászboldogháza)

Tápió folyó 7+800 (Tápiógyörgye)

Tápióbicske közúti híd

Tápiószentmárton alsó és felső Tápió torkolat

tápiószecsői kiszáradt halastó